

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	9
Rozdział 1. Polityka edukacyjna Unii Europejskiej oraz Polski w odniesieniu do nauczania języków obcych	15
1.1. Główne cele UE	15
1.2. Polityka językowa Unii Europejskiej	16
1.2.1. Argumentacja na rzecz wielojęzyczności	17
1.2.2. Język angielski a języki rzadsze	18
1.2.3. Programy wspierające naukę języków przez całe życie	20
1.2.4. Promowanie nauki od wczesnego wieku	24
1.2.5. Promowanie nauczania dwujęzycznego	27
1.2.6. Kształcenie nauczycieli	30
1.3. Nauczanie języka niemieckiego w Polsce na tle nauczania innych języków obcych	31
1.3.1. Drogi nabywania umiejętności językowych przez obywateli Polski	31
1.3.2. Struktura języków w polskim systemie edukacyjnym	33
1.3.3. Kompetencje polskich uczniów w zakresie znajomości języków	37
1.4. Podsumowanie	41
Rozdział 2. Edukacja w kontekście dwóch języków	44
2.1. Rys historyczny edukacji dwu- i wielojęzycznej	44
2.2. Kluczowe pojęcia związane z uczeniem się i nauczaniem w kontekście dwóch języków	49
2.2.1. Dwujęzyczność / wielojęzyczność	50
2.2.2. Immersja	54
2.2.3. CLIL – Content and Language Integrated Learning / Zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe	62
2.2.4. Nauczanie, kształcenie, wychowanie dwujęzyczne	67
2.3. Cele nauczania dwujęzycznego	71
2.4. Związek pomiędzy nauczaniem treści i nauczaniem języka	74
2.5. Podsumowanie	76
Rozdział 3. Uwarunkowania instytucjonalnego kształcenia językowego dzieci na poziomie przedszkolnym i wczesnoszkolnym w Polsce na tle charakterystyki rozwojowej dziecka przedszkolnego i wczesnoszkolnego	79
3.1. Językowy rozwój dziecka	79
3.1.1. Kompetencja językowa, kompetencja komunikacyjna i językowa kompetencja komunikacyjna – wyjaśnienie pojęć	80

3.1.2. Gramatyczny rozwój języka dziecka	84
3.1.3. Leksykalny rozwój języka dziecka	89
3.1.4. Rozwój językowej kompetencji komunikacyjnej dziecka	92
3.2. Dwujęzyczność a rozwój językowy i poznawczy dziecka	95
3.2.1. Wpływ dwujęzyczności na rozwój językowy	97
3.2.2. Wpływ dwujęzyczności na rozwój poznawczy	98
3.3. Efektywność nauczania dzieci w dwujęzycznym kształceniu instytucjonalnym	100
3.3.1. Poziom kompetencji językowej dzieci uczęszczających do przedszkoli immersyjnych.	101
3.3.2. Językowe i pozajęzykowe osiągnięcia uczniów z immersyjnych szkół podstawowych	106
3.4. Edukacja językowa dzieci na poziomie przedszkolnym i wczesnoszkolnym w polskim systemie oświaty	109
3.4.1. Cele edukacji przedszkolnej i ich realizacja w polskim systemie nauczania	110
3.4.2. Cele edukacji wczesnoszkolnej i ich realizacja w polskim systemie nauczania	115
3.4.3. Efektywność kształcenia językowego dzieci w polskim systemie oświaty – przegląd badań	117
3.5. Niekierowane i kierowane procesy przyswajania języka	123
3.6. Dydaktyczno-metodyczne zasady nauczania immersyjnego	129
3.7. Kompetencje nauczycieli języków obcych małych dzieci	137
3.7.1. Kompetencje nauczycielskie w ujęciu ogólnodydaktycznym	137
3.7.2. Kompetencje pedagogiczno-psychologiczne	138
3.7.3. Dydaktyczno-metodyczne kompetencje nauczycieli małych dzieci pracujących w modelu nauczania dwujęzycznego	140
3.7. Podsumowanie	143
Rozdział 4. Badanie procesu uczenia się języka niemieckiego w immersyjnych placówkach edukacyjnych modelu poznańskiego	144
4.1. Opis placówek dwujęzycznych poddanych badaniu	144
4.2. Cel obserwacji	148
4.3. Sposób zbierania danych	150
4.4. Czas i miejsce obserwacji	150
4.5. Wnioski uzyskane z obserwacji	150
4.5.1. Aspekty dydaktyczno-metodyczne	151
4.5.2. Rola rodziców w edukacji zmierzającej do wielojęzyczności dzieci	161
4.5.3. Kształtowanie świadomości społeczeństwa w kierunku wielojęzyczności	163
4.5.4. Kompetencje nauczycieli L2 pracujących w dwujęzycznych placówkach dla małych dzieci	164
4.5.5. Kwalifikacje nauczycieli pracujących w dwujęzycznych placówkach dla małych dzieci	171
Rozdział 5. Badanie kompetencji gramatycznej w recepcji mowy	173
5.1. Cel badania	173
5.2. Grupa badawcza	174
5.3. Czas i miejsce badania	176

5.4. Sposób przeprowadzania badania	177
5.5. Analiza statystyczna	179
5.5.1. Dzieci przedszkolne	182
5.5.2. Dzieci szkolne	197
5.5.3. Efektywność przedszkola a efektywność szkoły	214
5.5.4. Efektywność długotrwałego modelu kształcenia	217
5.5.5. Czynniki nauczyciela – porównanie wyników dwóch grup szkolnych	220
5.5.6. Indywidualność procesu uczenia się języka	222
5.5.7. Wpływ płci dziecka na poziom kompetencji językowej - ujęcie całościowe	233
5.6. Podsumowanie badania kompetencji gramatycznej dzieci w recepcji mowy	234
Rozdział 6. Badanie kompetencji gramatycznej w produkcji mowy	241
6.1. Cel badania	241
6.2. Grupa badawcza	242
6.3. Czas i miejsce przeprowadzania badania	242
6.4. Sposób przeprowadzania badania	243
6.5. Sposób przeprowadzania analizy materiału empirycznego	244
6.6. Wyniki poszczególnych dzieci	249
6.6.1. Dzieci przedszkolne	249
6.6.2. Dzieci szkolne bez doświadczeń przedszkolnych	276
6.6.3. Dzieci szkolne z doświadczeniem przedszkola dwujęzycznego	294
6.7. Wyniki z badania kompetencji gramatycznej dzieci w produkcji językowej	323
6.7.1. Skala kompetencji gramatycznej w produkcji mowy	324
6.7.2. Umieszczenie wyników dzieci na skali kompetencji gramatycznej w produkcji mowy	332
6.7.3. Poziomy kompetencji gramatycznej w produkcji mowy w odniesieniu do badanych grup dzieci	334
Rozdział 7. Podsumowanie wyników z badania kompetencji gramatycznej w recepcji i produkcji mowy	337
Rozdział 8. Wnioski końcowe oraz perspektywy badawcze	341
Bibliografia	361
Spis tabel i rysunków	386
Effizienz des Deutschlehrens auf der Elementar- und Primarstufe in zweisprachigen didaktischen Einrichtungen in Polen (Zusammenfassung)	390
Effectiveness of Teaching German on Pre-school and Early School Level in Bilingual Educational Institutions in Poland (Summary)	393